РОЗДІЛ IV

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

УДК 336.221.26: 330.33.01
DOI:10.31339/2313-8114-2018-2(10)-128-133

Іванишина Ольга Степанівна,
к.е.н., доцент кафедри податкової політик,
Національний університет державної фіскальної служби України,
Хірна Марина Сергіївна,
магістрант,
Навчально-науковий інститут економіки, оподаткування та митної справи Національного університету державної фіскальної служби України

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена висвітленню результатів досліджень з проблематики використання податків в системі інструментів антикризової політики. У статті викладено досвід провідних зарубіжних країн щодо застосування податкових інструментів антикризової політики, а також ідентифіковано відповідні можливості України. Метою статті є викладення результатів дослідження міжнародного досвіду використання податків в системі інструментів антикризової політики, а також оцінка можливостей України щодо впливу податкового маніпулювання в системі протидії соціально-економічній кризі. Під час проведення дослідження використовувалися наступні методи: аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналітичні порівняння, зіставлення, семантичного аналізу, економетричний. Удосконалено методичні прийоми використання податків в системі інструментів антикризової політики. Дістали подальшого розвитку наукові підходи до формування податкової моделі та типу шкали оподаткування в залежності від характеру кризової ситуації. Зроблено висновок про пріоритетність податкових інструментів, спрямованих на стимулювання інвестиційної діяльності та оновлення основного капіталу. Вказано на доцільність застосування гнучких механізмів податкового регулювання. Практична значущість отриманих результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані в процесі формування та реалізації податкової політики держави під час реалізації стратегії антикризового регулювання, у тому числі шляхом стимулювання економічного зростання на інвестиційній основі. Окрім того, зроблені узагальнення дозволяють розширити наукове бачення про характер та зміст процесів податкового регулювання у провідних державах світу.

Ключові слова: *податки, податкові інструменти, антикризова політика.*

ВСТУП

Вироблення моделей і концепцій трансформації податкового механізму з метою вирішення завдань антикризового регулювання є актуальною і значущою проблемою для будь-якої країни. Аналіз міжнародного досвіду показує, що органи регулювання економікою різних країн використовують податки в якості інструмента антикризової політики. Проблематика використання податкових інструментів в якості засобу антикризового регулювання є актуальною і для України, темпи економічного розвитку якої є незначними, а економічна система характеризується наявністю суперечливих тенденцій.

Постановка проблеми. Для України дослідження проблематики використання податків в якості інструменту антикризової політики має велике значення, оскільки системна соціально-економічна криза в сучасних умовах може бути подолана лише за допомогою переважно економічних регуляторів. Окрім того, податковий механізм ґрунтується на чітких правових нормах, що дозволяє запроваджувати наперед визначені моделі економічної поведінки та здійснювати належний моніторинг результативності та ефективності вжитих заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки актуальним питанням використання податків в якості інструменту антикризової політики присвячується чимало наукових праць. Плідно працюють над цією проблематикою вітчизняні та зарубіжні вчені: Захарін С. В, Крисоватий А. І., Кощук Т. В., Любіч О. О., Римар О. Г., Ткаченко Н. М. та ін. У

той же час, потребують поглибленого аналізу та узагальнення процеси, що впливають на формування податкової політики з урахуванням сучасних наслідків соціально-економічних криз.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є викладення результатів дослідження міжнародного досвіду використання податків в системі інструментів антикризової політики, а також оцінка можливостей України щодо впливу податкового маніпулювання в системі протидії соціально-економічній кризі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах розвитку світової економіки, які характеризуються загостренням глобальної конкуренції, податкові системи стають інструментом конкурентної боротьби [3, с. 40]. Провідні країни, прагнучи залучити іноземні інвестиції та стримати відплив внутрішнього капіталу, систематично вживають заходів, що спрямовані на поліпшення податкового режиму, намагаючись запропонувати інвесторам привабливі умови для здійснення вкладень.

Економічна наука обґрунтувала модель податкової політики як інструменту антикризового регулювання, яку можна сформувати таким чином: по-перше, єдині низькі податкові ставки (відсутність прогресивності та регресивності), по-друге, широка база оподаткування, по-третє максимальна адресність (але не індивідуальність) податкових пільг.

Уряди провідних країн застосовують, як правило, помірне податкове навантаження. Це є результатом проведення податкової політики, спрямованої на підтримку стабільного економічного зростання в умовах високих ризиків виникнення кризових проявів. В той же час питома частка податкових платежів у структурі ВВП багатьох країн є досить суттєвою – від 40 до 50% (Франція, Австрія, Італія, Бельгія, Норвегія, Нідерланди, Фінляндія, Швеція, Данія, Люксембург) [5; 8].

Під впливом цих тенденцій до податкових систем багатьох країн, які залишаються в цілому прийнятними для залучення інвестицій, регулярно вносяться певні зміни, які спрямовані на підтримку розвитку сфери високих технологій. Більшість авторів вказують, що такі заходи спрямовані на формування інноваційної економіки, і сприяють переходу суспільства на постіндустріальну модель розвитку. Але в контексті нашого дослідження зазначимо, що ці ж заходи мають і важливе антикризове значення, оскільки дозволяють «зв'язати» надлишкові фінансові ресурси для інвестування капіталомістких проектів, що на практиці призводить до стримування інфляції та зростання попиту на капітал. Крім того, вказане тягне за собою підвищення еластичності реалізації заходів грошово-кредитної політики, які виступають провідною ланкою системи антикризового регулювання.

Крім стандартних податкових пільг, для інвесторів та інноваторів у розвинутих країнах додаються так звані «спеціальні» пільги – прискорена податкова амортизація на інноваційне обладнання, надання додаткового податкового кредиту при створенні нових виробництв, включення витрат на обслуговування боргу до складу валових витрат тощо [2, с. 85]. Вказане стимулює інвестиційний попит, що каталізує сукупну пропозицію та збільшує потреби у робочій силі. Відтак, такі пільги є важливим інструментом антикризового регулювання.

При обранні параметрів податкової політики уряди звертають увагу на фінансове становище платників, в першу чергу в аспекті можливості формування належного за обсягом інвестиційних ресурсів. Стимулювання інвестиційної активності є ключовою умовою формування сукупного попиту, а отже – і підтримки ринку праці. Платники (виробники) повинні мати постійну можливість здійснювати фінансування виробничих витрат («поточні інвестиції») за рахунок різних джерел, внутрішніх та залучених. У іншому випадку втрачається мотивація до розширення виробництва, і фінансова криза переростає у промислову [4; с. 90].

В рамках використання податкових інструментів антикризового регулювання окремі автори рекомендують вживати заходів для стимулювання фінансування природоохоронних (екологічних) витрат, а також значно підвищити розміри санкцій (штрафів) за порушення вимог екологічного законодавства. Приміром, у Німеччині розмір податку на автомобілі залежить від обсягу циліндра двигуна (потужність двигуна) та наявності сучасного каталізатора; власники малопотужних автомашин, які оснащені такими каталізаторами, від податкового обов'язку взагалі звільнені, оскільки вважається, що такий автомобіль зовсім не шкодить довкіллю, а є скоріше «засобом традиційного пересування» [7, с. 88].

Засоби екологічного оподаткування можуть мати помірну антикризову дію, але в умовах обмеженості фінансових ресурсів платників податків, що є наслідком кризи, є більш дієвими, оскільки платники змушені економити оборотні активи. Крім того, активне маніпулювання параметрами екологічного оподаткування змушує платників реалізовувати природоохоронні проекти, які зазвичай є капіталомісткими, що позитивно впливає на стимулювання сукупного інвестиційного попиту та стримує інфляцію.

В залежності від характеру податкової політики, що проводять уряди різних держав, виділяють три найпоширеніші її типи: з високим оподаткуванням, з помірним оподаткуванням, низьким оподаткуванням (офшори). Політика високого оподаткування доцільна в умовах, якщо держава надає якісні послуги (зокрема, у сфері соціального забезпечення), і платники готові платити додаткові кошти за ці послуги. Крім того, політика високого оподаткування доцільна для захисту національних ресурсів (зокрема, природних) або національних ринків (зокрема, від експансії експорту). Приклади: Велика Британія, Швеція, Норвегія [5; 7].

Політика низького оподаткування доцільна для забезпечення «швидких» грошей до бюджету за умов недоцільності розвитку територій (офшори), або з метою розвитку певних виробництв на обмежених територіях (вільні економічні зони). Приклади: Кіпр, Вірджінські острови, «наукограді» у Індії, Китаї, Росії та ін.

Політика помірного оподаткування, яку проводять більшість країн, найкраще підходить для проведення антикризового регулювання, оскільки така політика допускає маніпулювання податковим режимом, тобто підвищення або зниження податкових ставок, а також зміну умов формування (визначення) податкової бази. Саме маніпулювання, яке досягається завдяки гнучкості у формуванні податкової політики, і уможливлює реалізацію певних заходів, які мають вплив на поведінку платників.

Своєю чергою, серед моделей політики помірного оподаткування виділяють ліберально-обмежувальну та соціально-навантажену. Ліберально-обмежувальна модель характерна для країн, які ставлять за мету нарощування (відновлення) виробництва товарів, вихід (експансія) на зовнішні ринки, зростання доходів інституційних секторів за рахунок підприємництва. В рамках цієї моделі обмежується розмір податкових вилучень, але держава змушена відмовлятися від певних соціальних трансфертів, пільг та гарантій [8, с. 130-131]. Як правило, надаються податкові пільги для системних інвесторів, експортерів та виробників, що створюють робочі місця. Податки застосовуються у гармонізації із засобами валютної стабілізації, обмеження державних запозичень та стимулювання експорту праці (експорт продукції з високим вмістом доданої вартості).

Соціально-напружена модель використовується в практиці країн з високим рівнем розвитку, які змушені підтримувати високі соціальні стандарти. Підтримка високих соціальних стандартів є особливістю і економічної політики багатьох постсоціалістичних країн, але така підтримка у цих країнах є в цілому малоефективною, оскільки не забезпечує рівного доступу громадян до соціального забезпечення та допускає усілякі «перекручення» (парадокси). Вважається, що податкова політика, спрямована на підтримку високих соціальних стандартів, є доцільною, коли країна досягла достатнього рівня економічного розвитку, має змогу ефективно захистити факторні ринки (в тому числі ринок капіталу та ринок праці), а структура виробництва доданої вартості відповідає обраним пріоритетам. Метою податкової політики за описаної моделі є вирішення трьох завдань: по-перше, стимулювання платоспроможного попиту, підтримка ефективної зайнятості, скорочення нерівності у розподілі доходів (перерозподільча дія податкового механізму), по-друге, підтримка високої частки експорту товарів та послуг, розробка та впровадження цілеспрямованої структурно-інноваційної політики, експансія зовнішніх ринків, по-третє, мінімізація впливу зовнішніх економічних криз на розвиток національної економіки, профілактика коливань ринкової кон'юнктури внаслідок «спекулятивних атак». Як правило, при соціально-напруженій моделі податкової політики застосовуються високі ставки оподаткування, але загальний рівень податкового навантаження може бути або високим, або середнім – за рахунок застосування розгалуженої системи пільг, які платники обирають самостійно. Приміром, у Німеччині базова ставка податку на прибуток корпорацій на практиці знижується вдвічі за рахунок застосування усіма корпораціями певних пільг, але як наслідок – платники виконують певні умови для отримання цих пільг [1; с. 170].

Розглянемо досвід різних країн щодо використання податків в якості інструменту антикризової політики.

Податкова система Сполучених Штатів Америки (США) є однією із найскладніших, оскільки діє три рівня податків: верхній (федеральний), середній (рівень штатів), нижній (місцеві). Податки штатів та місцеві податки встановлюються органами управління відповідно штатів та місцевих утворень (графств, міст, округи, селищ). Основний податковий тягар несуть фізичні особи (за рахунок податку на доходи фізичних осіб формується до 40% доходів державної скарбниці та 40% доходів бюджетів штатів).

Сучасна податкова політика США будується на прогресивному оподаткуванні (податкова ставка зростає відповідно до зростання доходу). Податкова система є стабільною у адміністративних процедурах, але гнучкою щодо встановлення ставок (ставки багатьох податків змінюються майже щорічно).

Іншою особливістю податкової системи США є наявність численних пільг та вилучень, спрямований на стимулювання того чи іншого виду діяльності. Вказане має важливе антикризове значення.

Податку на додану вартість у США не існує. Непряме оподаткування представлено податком з продажів, акцизами та митними зборами.

Податкова політика США спрямована на стимулювання інвестиційної діяльності системних інвесторів (корпорацій). Ключовими елементами механізму податкового стимулювання інвестиційної діяльності виступають [5; 7; 8]:

– застосування норм прискореної амортизації основних фондів підприємств, які здійснюють реінвестування отриманого прибутку;

– запровадження пільг на інвестиції, що вкладаються у науково-дослідні роботи та інновації;

– спеціальні податкові знижки за користування альтернативними видами енергії.

Крім того, корпорації застосовують регресивну шкалу оподаткування при нарахуванні амортизації, що на практиці дозволяє стимулювати капіталомісткі проекти, і в той же час орієнтуватися на високу фіскальну ефективність податку на прибуток.

Податкова політика Великої Британії націлена на високе оподаткування (понад 38% ВВП у середньому за період з 2000 по 2017 рр.), що пов'язано із високими обсягами соціальних трансфертів. Разом з тим у Великій Британії більш низькі ставки оподаткування фонду оплати праці, знижена базова ставка ПДВ, а також діє розгалужена система податкових пільг. Відмітимо досить значну кількість пільг в системі пенсійного страхування – таким чином держава обмежує сукупний попит, але стимулює заощадження з метою інвестування.

Особливістю податкової системи Великої Британії є переважання непрямих податків у структурі податкових надходжень. У роздрібній вартості окремих товарів (пальне, тютюнові вироби) до 2/3 становлять акцизи. Базова ставка ПДВ складає 17,5%.

Одним із елементів гнучкості податкової

політики Великої Британії є те, що парламент може встановлювати тимчасові ставки окремих податків (як правило, на наступний бюджетних рік), в залежності від планових доходів та доходів. Вказане виступає одним із потужних елементів антикризового регулювання.

Крім того, в залежності від поточної макроекономічної ситуації та стану державних фінансів Державному казначейству Великої Британії надано право змінювати базову ставку ПДВ (зменшувати або збільшувати) на 25%, тобто встановити ставку в межах від 13,125% до 21,875% [5; с. 277].

Податкові органи Великої Британії діють доволі ефективно завдяки застосуванню сучасних методів спостереження. Було встановлено, що 2/3 податкових надходжень забезпечують 10-15% платників. Ці платники, які умовно можна назвати «бюджето-формуюючими», підпадають під дію усіляких партнерських програм, запроваджених податковими службами. Діяльність інших платників відслідковується завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій, які здатні в режимі «он-лайн» сигналізувати про ймовірність порушення.

Податкова система Франції відображає соціогуманітарні, історичні та культурні традиції, є доволі специфічною і оригінальною. При побудові цієї системи було враховано основні принципи: системність (усі податки взаємоузгоджені, подвійне оподаткування виключається), централізація податкових надходжень, гнучкість (податкові ставки можуть змінюватися щорічно), соціальна спрямованість.

За висновками експертів, податкова система Франції є фіскально-орієнтованою [5, с. 184], що обмежує можливості використання податків в якості інструменту антикризового регулювання, але гарантує стійкі надходження до державної казни, що в умовах погіршення стану фінансових ринків є досить важливим.

Основну частину податкових надходжень Франції формують непрямі податки. Особливістю оподаткування доданої вартості у Франції є те, що ПДВ має чотири ставки: 5,5%, 7%, 19,6%, 22%. Така диференціація, з одного боку, утруднює податкове адміністрування, а з іншого – дозволяє врахувати властивості окремих операцій та підвищити ступінь справедливості оподаткування (у її сучасному розумінні) [8, с. 371].

У Франції оподатковуються доходи не фізичної особи, а домогосподарства. Це дозволяє врахувати доходи всіх членів родини при визначенні бази оподаткування, а також взяти до уваги чинники, які впливають на податкове зобов'язання (наявність дітей та ін.).

В контексті антикризового регулювання у системі оподаткування Франції можемо виділити наступні інструменти [5; 7; 8]:

– запровадження пільгового режиму для інвестиційної діяльності (а не окремих інвесторів), в першу чергу при здійсненні вкладень у науку та високотехнологічний сектор;

– запровадження пільгового режиму для оподаткування доданої вартості при виробництві невеличкої кількості товарів першої необхідності (що підвищує суспільне сприйняття податкової системи як справедливої, а також стимулює платоспроможний попит);

– підтримка соціальної спрямованості системи оподаткування (в тому числі через підвищення розміру неоподатковуваного доходу, а також визначення бази оподаткування через доходи родини, а не окремої фізичної особи).

У Німеччині створено доволі складну систему оподаткування, яка складається з 39 податків і зборів, які стягуються до бюджетів різних рівнів. На практиці біля 10 податків забезпечують понад 90% доходів казни. Податки забезпечують 80% бюджетних надходжень [5, с. 204].

На початку XXI ст. Німеччина, за висновком деяких фахівців, стала програвати у глобальній конкуренції, про що свідчило деяке падіння темпів зростання ВВП, зростанні безробіття, а також зниження індексів німецьких цінних паперів. Однією з причин фахівці вважають нераціональну державну політику, яка орієнтується на підтримку високих соціальних стандартів, через яку в державі встановлено високе податкове навантаження, що пригнічує бізнес.

В таких умовах влада Німеччина зрозуміла необхідність реформування власної економічної системи. Зазнала трансформації і податкова система. Основним завданням оновленої податкової системи було визначено підтримка купівельної спроможності населення та зростання інвестиційної привабливості економіки [6, с. 255].

В результаті було знижено ставку прибутку на доходи корпорацій з 40% до 25% (для збереженого прибутку) та 30% (для прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів), максимальна ставка на доходи фізичних осіб була знижена з 51,0% до 48,5%, мінімальна ставка – з 22,9% до 19,9%. З 1 січня 2018 р. прибуток деяких підприємств оподатковується за ставкою 15% [7; с. 204].

Водночас, з метою недопущення різкого зниження бюджетних доходів, було розширено податкову базу. Зокрема, з бази оподаткування податком на прибуток корпорацій було виключено деякі витрати, обмежувалася сума витрат на обслуговування корпоративного боргу, зменшено ліміт разового списання малоцінних матеріалів. Також було скорочено державні витрати.

Відмітимо, що трансформація податкової системи у Німеччині відбувалося на фоні широкої політичної дискусії, а основні параметри податкової політики узгоджувалися на рівні консультацій між владою, парламентом та опозицією. Окремі проекти рішень, які пропонувала влада, врешті-решт було відхилені. Одночасно було проведено активну роз'яснювальну роботу, спрямовану на популяризацію та пояснення змін серед населення. Податкова система в результаті стала суспільним компромісом, що підвищило довіру платників до оподаткування.

Особливістю податкової системи Німеччини є широке оподаткування майна (майнове оподаткування було запроваджено у Німеччині ще у 1278 р.). Майнові податки (земельні, на транспортні засоби, на

нерухомість, на спадщину та ін.) мають високе фіскальне значення, а також змушують ефективно та продуктивно використовувати майно. Майно, що не приносить доходу, виставляється на продаж, його купує більш ефективний власник, і таким чином підтримується висока суспільна корисність основного капіталу.

Доцільна подальша лібералізація амортизаційної політики, що відповідає сучасним трендам розвитку податкових систем провідних країн світу. Зазначені тактики реформування податкових систем у різні часи були застосовані країнами, які нині досягли високої глобальної конкурентоспроможності (США, Японія, Фінляндія, Швеція, Данія). Скандинавські країни, незважаючи на відсутність значних природних копалин та високе податкове навантаження (Фінляндія – 46% від ВВП, Данія – 49%, Швеція – 51%), завдяки ефективному антикризовому регулюванню, спрямованому на розвиток людського капіталу та підтримку якості державних інститутів, посідають нині у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності провідні місця.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Узагальнивши досвід податкових систем провідних країн світу, які досягли значних успіхів економічної політики, в тому числі, через ефективне застосування податкових важелів стимулювання ділової активності, що має значне антикризове значення, можемо зробити загальний висновок, що податки можуть бути ефективним інструментом антикризової політики, у першу чергу через стимулювання ділової активності, інвестиційної діяльності, створення додаткової мотивації для оновлення основного капіталу.

Важливим елементом використання податків в якості інструменту антикризового регулювання є передбачуваність трансформацій податкової моделі, підвищення рівня прозорості державної податкової політики, удосконалення податкового адміністрування.

В умовах антикризового регулювання податкова політика має бути гнучкою, тобто такою, до якою можна вносити оперативні коригування в залежності від зміни соціально-економічної ситуації, але в межах «завданих коридорів».

В контексті реалізації антикризової політики важливе значення має профілактика податкових девіацій, а також міжнародне співробітництво у сфері оподаткування (у тому числі оподаткування корпоративних доходів).

Оскільки Україна є країною з низьким рівнем розвитку економіки і невисокою базою оподаткування, стратегія подальшого зниження податків не є перспективною. Більш важливе значення має розробка чіткої, гнучкої та обґрунтованої фіскальної політики, орієнтованої на виконання завдань антикризового регулювання.

До важелів відповідної політики у податковій сфері слід віднести особливі умови амортизації, податкові пільги на інвестиції, гнучкість у застосуванні податкових ставок, виважене запровадження пільг. У пріоритетних сферах економіки доцільно застосовувати помірні податкові ставки у поєднанні з особливою політикою державних витрат.

У подальшому слід провести дослідження, спрямовані на наукове обґрунтування параметрів податкової політики в залежності від змін макроекономічної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богомолов, В. А. Антикризисное регулирование экономики: теория и практика [монография] / Богомолов В. А., Богомолова А. В. – М.: Юнити-Дана, 2015. – 271 с.

2. Захарін С. В. Вплив оподаткування на заощадження та інвестиції / С. В. Захарін // Фінанси України. – 2005. -- № 10. – С. 83-90.

3. Крисоватий, А. І. Вплив поглиблення інтеграції на податкову політику країн – учасниць ЄС / А. І. Крисоватий, Т. В. Кощук // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 31-43.

4. Любіч, О. О. Фінансова стабільність та інструменти запобігання фінансовим кризам: міжнародний досвід і рекомендації для України / О. О. Любіч, В. М. Домрачев // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 78-93.

5. Попова, Л. В. Налоговые системы зарубежных стран / Л. В.Попова, И. А. Дрожжина, Б. Г. Маслов. – М.: Дело и Сервис, 2016. – 432 с.

6. Римар, О. Г. Фіскальна ефективність податкової системи в контексті антикризового регулювання / О. Г. Римар // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 224-227.

7. Сурков, М. С. Институты и инструменты бюджетно-налогового и денежно-кредитного регулирования экономики [монография] / М. С. Сурков, Н. В. Яремчук. – М.: Городец, 2017. – 256 с.

8. Ткаченко, Н. М. Податкові системи країн світу і України. Облік і звітність [навчально-методичний посібник] / Н. М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2014. – 554 с.

REFERENCES

1. Bogomolov, V. A., Bogomolova A. V. (2015). Antikrizisnoe regulirovanie ekonomiki: teoriya i praktika [Anti-crisis regulation of the economy: theory and practice]. Moskva: Yuniti-Dana.

2. Zakharin S.V. (2005). Vplyv opodatkuvannia na zaochshadjennia ta investicii. [Impact of taxation on savings and investments]. Finansi Ukrayini – Finance Ukraine, 10, 83-90.

3. Krisovatiy, A. I., Koschuk, T. V. (2009). Vpliv pogliblennya Integratsiyi na podatkovu politiku krayin –

uchasnits ES [Effect of deepening integration in fiscal policy of countries – EU member states]. Finansi Ukrayini – Finance Ukraine, 2, 31-43.

4. Lyubich, O. O., Domrachev V. M. (2011). Finansova stabilnist ta instrumenti zapobIgannya finansovim krizam: mizhnarodniy dosvid I rekomendatsiyi dlya Ukrayini [Financial stability and prevent financial crises instruments: international experience and recommendations for Ukraine]. FInansi Ukrayini – Finance Ukraine, 5, 78-93.

5. Popova, L. V., Drozhzhina, I. A., Maslov, B. G. (2016). Nalogovyie sistemyi zarubezhnyih stran [Tax systems of foreign countries]. Moskva: Delo i Servis.

6. Rimar, O. G. Fiskalna efektivnist podatkovoyi sistemi v konteksti antikrizovogo regulyuvannya [Fiscal efficiency of tax system within the framework of crisis control]. Aktualni problemi ekonomiki – Actual problems of economy, 4, 224-227.

7. Surkov, M. S., Yaremchuk, N. V. (2017). Institutyi i instrumentyi byudzhetno-nalogovogo i denezhno-kreditnogo regulirovaniya ekonomiki [Institutes and instruments of fiscal and monetary regulation of the economy]. Moskva: Gorodets.

8. Tkachenko, N. M. (2014). Podatkovi sistemi krayin svitu i Ukrayini. Oblik I zvitnIst [Tax systems of countries of the world and Ukraine. Accounting and reporting]. Kiev: Alerta.

Иванишина Ольга Степановна, Хирна Марина Сергеевна. НАЛОГОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕАЛИЗАЦИИ АНТИКРИЗИСНОЙ ПОЛИТИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ УКРАИНЫ

Статья посвящена освещению результатов исследований по проблематике использования налогов в системе инструментов антикризисной политики. В статье изложен опыт ведущих зарубежных стран по применению налоговых инструментов антикризисной политики, а также идентифицированы соответствующие возможности Украины. Целью статьи является изложение результатов исследования международного опыта использования налогов в системе инструментов антикризисной политики, а также оценка возможностей Украины относительно влияния налогового манипулирования в системе противодействия социально-экономическому кризису. При проведении исследования использовались следующие методы: анализ и синтез, индукция и дедукция, аналитические сравнения, сопоставления, семантического анализа, эконометрический. Усовершенствованы методические приемы использования налогов в системе инструментов антикризисной политики. Получили дальнейшее развитие научные подходы к формированию налоговой модели и типа шкалы налогообложения в зависимости от характера кризисной ситуации. Сделан вывод о приоритетности налоговых инструментов, направленных на стимулирование инвестиционной деятельности и обновления основного капитала. Указано на целесообразность применения гибких механизмов налогового регулирования. Практическая значимость полученных результатов заключается в том, что они могут быть использованы в процессе формирования и реализации налоговой политики государства при реализации стратегии антикризисного регулирования, в том числе путем стимулирования экономического роста на инвестиционной основе. Кроме того, сделаны обобщения позволяют расширить научное видение о характере и содержании процессов налогового регулирования в ведущих государствах мира.

Ключевые слова: *налоги, налоговые инструменты, антикризисная политика.*

Ivanishina Olga S., Hirna Marina S. TAX INSTRUMENTS FOR IMPLEMENTING THE ANTI-CRISIS POLICY: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES IN UKRAINE

The article is devoted to highlighting the results of research on the use of taxes in the system of anti-crisis policy instruments. The article outlines the experience of leading foreign countries in the application of tax instruments of the anti-crisis policy, and identifies the corresponding opportunities of Ukraine. The purpose of the article is to present the results of a study of international experience in using taxes in the system of anti-crisis policy instruments, as well as an assessment of Ukraine's possibilities regarding the impact of tax manipulation in the system of counteracting the socio-economic crisis. The following methods were used in the study: analysis and synthesis, induction and deduction, analytical comparisons, comparisons, semantic analysis, econometric analysis. Improved methodological techniques for using taxes in the system of anti-crisis policy instruments. Scientific approaches to the formation of a tax model and the type of taxation scale depending on the nature of the crisis situation have been further developed. The conclusion is made about the priority of tax instruments aimed at stimulating investment activity and renewal of fixed capital. It is indicated the expediency of applying flexible tax regulation mechanisms. The practical significance of the results obtained is that they can be used in the process of forming and implementing the tax policy of the state when implementing the crisis management strategy, including by stimulating economic growth on an investment basis. In addition, generalizations made allow the scientific vision of the nature and content of tax regulation processes in the leading states of the world to be expanded.

Keywords: *taxes, tax instruments, anti-crisis policy.*

Одержано 23.10.2018 р.